

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Половенко О. В., Кірішко Л. М. Безперервна освіта педагога за індивідуальною освітньою траєкторією: [навч.-метод. посіб.]. Кропивницький: КЗ «КОІППО ім. В. Сухомлинського», 2018. 60 с.
3. Сидоренко В. В. Розвиток педагогічного акмепрофесіогенезу в умовах формальної і неформальної післядипломної освіти. *Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти*: монографія / кер. авт. кол. Н. В. Гузій; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 516 с. С. 177–257.
4. Oliinyk V. V., Androshchuk I. M., Oleshko P. S., Tkachuk N. Educational and information environment of postgraduate education institutions as a resource for designing individual educational training of teachers *International Journal of Pedagogy Innovation and New Technologies* Vol. 6, No. 2, 2019, pp. 78-89, journal homepage: <http://www.ijpint.com>

Олена Пометун, Тетяна Ремех,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ

Актуальність теми. Запровадження віддаленого навчання у зв'язку з уведенням карантину в Україні стало новим викликом для школярів, учителів, батьків – усіх суб'єктів освітнього процесу. З огляду на перспективу введення в Україні шкільної дистанційної освіти, окреслимо низку питань, вирішення яких вплине на її продуктивність.

Зазначимо, що «...під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій...» [1]. Таке навчання реалізують через застосування дистанційної форми

як окремої форми навчання та застосування технологій дистанційного навчання.

Проведене нами опитування 638 вчителів засвідчило, що власне терміном *дистанційне навчання* для позначення освітнього процесу, що проходив у період карантину, послуговувалася незначна частина респондентів. Переважна більшість вважала це *застосуванням дистанційних технологій* навчання учнів або ж *методичним супроводом самоосвіти* школярів. При цьому заклади вищої освіти мали певний досвід дистанційного навчання, а от переважна більшість шкіл – ні. 57 % директорів ЗЗСО вперше зіткнулися з використанням технологій віддаленого навчання в освітньому процесі [2]. Виявлено, що краще було організоване онлайн-навчання в міжнародних і приватних школах завдяки якісному забезпеченню гаджетами та швидкій перепідготовці вчителів.

Можна пристати до думки Сергія Горбачова про те, що в дистанційному навчанні учнів спостерігалися три основні тенденції: 1) позитивний сценарій, за якого вчителі постійно перебували на зв'язку з учнями, батьками, шкільною адміністрацією, відстежували новини щодо такого навчання, сумлінно готувалися до уроків на онлайн-платформах, пропонували учням ретельно вибудовані завдання адекватного обсягу та перевіряли їх, вели облік оцінок; 2) формальний сценарій, коли вчителі нібито проводили онлайн-навчання, утім, це відбувалося за переліком завдань, великим за обсягом і не узгодженим з іншими предметами (надісланих, приміром, у вайбер), їх виконання не перевіряли або перевіряли вибірково; 3) негативний сценарій, тобто фактична відсутність навчання, причинами чого були як суб'єктивні фактори (відсутність бажання, мотивації, зусиль, ігнорування вимог адміністрації освітнього закладу тощо), так і об'єктивні чинники (відсутність можливостей для організації такого навчання, передусім технічних) [3].

Аналіз проведеного нами опитування дав змогу узагальнити основні проблеми онлайн-навчання, як-от: методична непідготовленість учителів; низька мотивація учнів; поверховий характер навчання; складність організації навчання вдома; відсутність реальної інтеракції; відсутність «живого» спілкування та зорового контакту з учнями; слабкий контроль за діяльністю учнів у ході онлайн-занять; відсутність програм для дистанційного навчання школярів; брак рекомендацій Міністерства освіти і науки України та методичних рекомендацій з організації такого навчання; відсутність розроблених критеріїв та процедур оцінювання результатів навчання дітей тощо.

Стосовно застосування інтерактивних методів в онлайн-навчанні учнів, то 68 % наших респондентів зазначили, що технічні умови стали перепорою в їх реалізації. Учителів, які знайшли можливості навчати інтерактивно, виявилось близько 16 %. При цьому майже 5 % респондентів зазначили, що ніколи не застосовують такі методи.

До позитивних сторін дистанційної освіти в період карантину віднесемо (за наявності технічних засобів та методичних навичок учителів) такі: підвищення особистої відповідальності учнів за результати навчання; власний ритм навчання; більше можливостей для самореалізації школярів; підвищення результатів навчання окремих учнів; підвищення самостійності дітей; доступність учнів до різних джерел інформації; зручність розміщення матеріалів для школярів тощо.

Аналіз нашого анкетування та дані опитування Офісу освітнього омбудсмена виявили, що для проведення онлайн-занять з учнями вчителі частіше послуговувались гугл-класрумом ютубом, зумом, скайпом, а найпопулярнішим менеджером був вайбер. Також учителі використовували фейсбук, месенджер і телеграм, електронну пошту та телефонний зв'язок. Доцільно констатувати, що МОН України не має єдиної платформи для шкільної віддаленої освіти. Щодо трансляції з 6 квітня 2020 року на ютуб-каналі МОН України та 15 телеканалах уроків для учнів 5–11 класів, то, на нашу думку, це можна розглядати як додатковий вміст.

Узагальнений аналіз ходу й попередніх результатів онлайн-навчання в час карантину дав змогу сформулювати вимоги щодо його організації стосовно адміністрації освітнього закладу та учителів. Такими вимогами, що забезпечать продуктивність дистанційного навчання, на нашу думку, є :

а) до його початку підвищити поінформованість; обрати ІКТ-інструменти залежно від умов, особливостей предмета і вікової категорії; спланувати графік і форми роботи; підготувати, провести/обговорити з колегами пробне заняття; створити групу з учнями в соціальних мережах; налагодити обмін інформацією з ними через відповідні сервіси; представити розклад занять на сайті освітнього закладу;

б) у ході цього навчання оптимізувати результати, зміст, вибір форм занять; забезпечити зв'язок між суб'єктами освітнього процесу; визначити й обрати форми онлайн-комунікації для кожного заняття та на період між заняттями (відеоконференція, форум, чат, блог, опитування, соціальні мережі, електронна пошта, електронна бібліотека тощо); забезпечити простір навчання: проведення занять, доступ до матеріалів, отримання робіт учнів, проведення оцінювання, організація зворотного зв'язку.

Виявлено потреби вчителів в оволодінні додатковими знаннями та вміннями, без яких подальше і вже системне запровадження віддаленого навчання унеможливлене. Серед них такі: вдосконалення загальних навичок роботи з ІТ-технологіями; поінформованість про можливості й особливості онлайн-інструментів та платформ; розробка завдань для організації активної й інтерактивної взаємодії учнів на таких заняттях; проектування завдань для моніторингу та оцінювання академічної успішності учнів; організація оцінювання навчальних результатів.

Очевидно, що без мобілізації науково-методичних установ та суб'єктів підвищення кваліфікації в цьому напрямі для перепідготовки вчителів та розробки доступних рекомендацій і методичних посібників навряд чи можна буде говорити про продуктивність та ефективність подальшого запровадження дистанційного навчання школярів.

Список використаних джерел

1. Положення про дистанційне навчання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18> (дата звернення: 01.06.2020).
2. https://lb.ua/society/2020/05/01/456533_zalezhnist_vid_lyudskosti_yak_shkola.html
3. <https://www.facebook.com/Education.Ombudsman.Sergii.Gorbachov/posts/661388954433906/>

Алла Степанюк,
*Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ПРЕДМЕТІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Ми всі є свідками того, що світ стрімко змінюється і рухається у напрямку інформаційно-цілісного світового простору. Це закономірний процес, оскільки чим різноманітніша система, тим більша інформаційна єдність повинна існувати між її компонентами для забезпечення цілісного функціонування системи вищого порядку [1].